

ABONAMENTELE

IN TOATA ROMANIA
6 luni L. n. 47
3 luni 24
IN STRAINATATE: 60
INSERȚIUNI ȘI RECLAME:
linia de 30 litere petit, pagina IV, 30 bani
pagina III, 80 bani, pe pag. II, 2 lei noi
Reclame 2 lei noi linia.
Un număr în capitală 10 bani.

TIMPUL

ESR IN TOATE ZILELE DE LUCRU.

Binroul Redacției și Administrației: Palatul 'Dacia'.

ANUNCIURI:

Se primesc în străinătate: la D-nii Haussmann & Vogler în Viena, Waisenhaus 100, A. Oppelik în Viena, Stubenbastei 2, Rudolf Mosse în Viena, Seilerstätte 2, Philipp Lob în Viena, Eichenbachgasse 11, L. Lang & Comp. în Pesta, Haas-Lajtha & Comp. în Paris, C. Adam 2, Carrefour de la Croix-Rouge 2, Paris, Grun & Comp. Rue Dragon 2 Paris; Bug. Micoul, 139—140, Fleet Street London
Serisori nefrancate nu se primesc.
Articolele nepublicate se vor arde.
Un număr în Districte 15 bani.

Cursul de București, 20/2 Iunie.
Bilg. Rurală 100 99 1/2
Domeniale 100 99 1/2
Dit funciar rural 88 87 1/2
urban 79 78
municipal al Capit. 92 91
Pensi. 160 150
Dacia 220
România 60 55
municipal cu premii 22 1/2 22
Paris 3 Iulie 100 1/4
Padra 2520
Iena
Berlin 123 1/2

Cursul de Viena, 30 Iunie.
Renta ungară în aur 19 85
Bonarî de tenaur ung., 1 emis. 113 —
II 75 50
Impremutul austr. în hârtie 64 45
argint 66 45
Renta austriacă în aur 74 80
Loas din 1868 113 80
Acțiunile băncii naționale 844 —
austr. de credit 253 60
ungare 231 —
Argint 101 —
Ducatul 5 50
Napoleoul 9 31 1/2
100 mărci germane 57 45

Cursul de Berlin, 3 Iulie.
Acțiunile Căilor ferate române. 33 50
Obligațiunile române 0/0 82 —
Prioritățile C. fer. rom. 80/0 85 60
Impremutul Oppenheim 9 29
Napoleoul — —
Viena, termen lung — —
Paris — —
Calendarul zilei
Joi, 22 Iunie.
Patronul zilei: Sf. Eudavia.
Răsăritul soarelui: 4 ore 22 min.
Apusul soarelui: 7 ore 48 min.
Fazele lunii: Lună plină

PLECAREA TRENURILOR
București - Suceava
București 5.15 n 10. — d
Plocești 9.50 n 12.00 d
Brăila 1.53 n 5.45 d 7.15 d
Tecuci 4.38 n 11. 0 d
Roman 9.05 d 4.45 d
Suceava, sosire 12.03 d 9.55 n
București - Verolova
București 7.40 d 10.40 d
Pitești 10.13 d 3. — d
Slatina 12.31 d 6.30 n
Craiova 2.30 d 3.15 d
Verolova, sosire 6. — n 6. — n

București - Giurgiu
București 9.15 d 6.06 n
Giurgiu, sosire 11.35 d 8.27 n
Giurgiu - București
Giurgiu 9.26 d 4.45 n
București, sosire 9.48 d 7.17 d
Galați - Barboși
Galați 1.20 n 8.25 d 7.30 d
Barboși, sosire 1.55 n 9. — d 8.05 n
Barboși - Galați
Barboși 2.55 n 6.25 n 7.25 n
Galați, sosire 3.30 n 7. — n 8. — d

Cat va ține esposiția, românii mergând la Paris vor găsi ziarul 'TIMPUL' în Grands Magasins du Printemps, Boulevard Haussmann 70.

DEPEȘI TELEGRAFICE

ALE 'TIMPULUI'
(Agenția Havas)
(1 Iulie, 4 ore seara).

Berlin, 2 Iulie.
Congresul a ascultat ieri pe d-nii Brătianu și Coșulbiceanu. Acesta din urmă a citit un discurs, în care expunea și explică intererile României.

Se asigură că cererile României, în privința Basarabiei, nu'i vor fi acordate. Partea Dobrogei, ce trebuie să se cedeze României, nu e încă pe deplin delimitată.

Viena, 2 Iulie.
După 'N. fr. Presse', în ședința de ieri a congresului prințul Gorceiacof ar fi ținut unghi discursuri asupra cererilor României, și s'ar fi plâna de îngretudinea României, care a nitat că Rusia a luptat în timp de un secol pentru dânsa.

Același ziar zice, că se discută din nou proiectul englez, prin care s'ar însărcina Grecia să ocupe Epirul și Tesalia, până la executarea reformelor administrative. El vorbește apoi de năstelgerile dintre prințul Gorceiacof și contele Șuvolof, în urma cărora d. Nelidof ar fi plecat și prințul de Hessa ar fi acsit cu instrucții secrete din partea țarului.

'Tagblatt' zice că congresul a cedat Rusiei toată Basarabia, cuprinzându-se și ora Chișinău.

Viena, 2 Iulie.
Ședința de ieri a congresului a ținut de la două ore până la cinci ore și un sfert; toți plenipotenții s'au lăsat parte la dânsa. 'Die Presse' zice: 'În această ședință s'a tratat cestiunea română în întregul ei. Miniștrii români, după ce s'au citit 'memorandumul' lor, s'au retras. Basarabia va fi cedată Rusiei; România va primi Dobrogea și va deveni independentă. Libertatea Dunării va fi garantată în mod separat.'

Dobrogea cedată României a fost mărită considerabil în paguba Bulgariei. Ea se va întinde până la o linie, ce ar pleca de la Silistra, fără a cuprinde și acest oraș, spre a se termina la Mangalia.

După 'Nene Frane Presse', insula Șerpilor ar fi fost cedată României. D. Waddington a fost, care făcând apel la mărișimea țarului, a propus aceste concesii teritoriale. Contele Andrassy și marchizul de Salisbury au sprijinit moțiunea d-lui Waddington. În urma acestora, congresul a adoptat-o.

Congresul a mai hotărât încă ca România, în tratatele de comerț ce va încheia, va trebui să dea tutulor puterilor aceleași avantaje; după care, discuția cestiiei române a fost închisă definitiv. În ședința de azi, se va ocupa de cestiia grecă.

'Nene fr. Presse' zice că independența Montenegroi a fost de asemenea recunoscută ieri.

Viena 2 Iulie.
'Tagblatt' zice că Englitara ar fi exprimat intenția de a stabili o stație navală, în vecinătatea Dardanelor, în insula Tenedos sau Mitilina.

BUCUREȘTI
Mercuri, 21 Iunie (3 Iulie).

Știrile de ieri au importanță capitală. În ziua de 1 Iulie, Congresul s'a ocupat de soarta României, și telegraful ne a vestit hotărârile sale. România perde Basarabia întregă, adică malul stâng al gurilor Dunării. În compensație i se dă Dobrogea, după cum tratatul de la San Stefano hotărâse, cu o însemnată însă adăogire de teritoriu spre miazăzi, care cuprinde și portul Mangalia pe Marea Neagră. Această întindere teritorială i s'a acordat de Congres după inițiativa luată de reprezentantul Franței, d. Waddington.

Tot în aceeași ședință, Congresul a hotărât că toți locuitorii din România, fără deosebire de cult, și a nume Evreii se vor bucura de dreptul de proprietate, de libertatea culturii și a profesiunilor.

Sancțiunea acestor măsuri iarăși telegraful ne o dă, în aceste semnificative cuvinte ale prințului Bismarck, că 'împotrivirea încăpăținată a României asupra cestiunii Basarabiei ar putea aduce suprimarea principatului actual, care ar fi înlocuit printr'o nouă Românie (??) lată resumatul fidel și cam brutal în conciziunea sa, pe care ni-l dau depeșile telegrafice. Când se vor cunoaște cu de amănuntul rezoluțiunile Congresului, nuanțele se vor vedea mai lesne, și ne vom putea da mai bine seama de aceste hotărâri capitale pentru țara noastră. Totuși nu credem că rezultatul se va schimba în mod simțitor, și putem de acum a ne face o idee lămurită despre noua soartă ce s'a croit României în Congresul de la Berlin. Grave, foarte grave sunt aceste rezultate. Realitatea, ori-cât de pregătiți am fost, ne apare acum în toată asprimea ei. Visurile ademenitoare pier la recea atingere. Frazele umfate, fanfaronadele ridicule, declamațiunile nebunești se risipesc ca norii dimineții înaintea razelor luminii. — Iată că în fine, față în față cu rezultatul rătăcirilor noastre politice, culegem fructele neînălăturabile a tot ceea ce dela 1866 semănăm.

Dacă un partid este responsabil de această grea situație este de sigur partidul astăzi la putere. Atât la guvern cât și în opoziție, el a contribuit mai mult de cât ori-cine a aduce matematicoeste ceea ce se întâmplă astăzi.

Perdere Basarabiei este rezultatul logic al agitațiunilor sale în contra stărei de lucruri protectoare creată prin tratatul din Paris, — al întimității sale nesocotite cu Rusia, —

al bandelor bulgare din 1868, — al vizitei de la Livadia din 1865, — al părăsirii neutralității din 1877, — al trecerei Dunării împotriva sfaturilor tutulor puterilor desinteresate, — al slugărniciei sale de a se pune în serviciul unei puteri străine fără zapis, chezășie saii amanet, cum zicea d. C. A. Rosetti, — al neprevederii sale de a nu voi să pomenească niciodată expres și nominal 'Basarabia' în convențiile ce a încheiat sau ce putea încheia cu Rusia, — al atitudinii sale insolente succedând slugărniciei, — al insultelor către Rusia, care nu mai avea trebuință de noi, înlocuind lingușirea și supunerea oarbă către Rusia încolțită și strimtorată; într'un cuvânt, pierderea Basarabiei este rezultatul logic al purtării sale sită de tact, de prevedere, de patriotizm, de demnitate și chiar de bun simț.

Gustul unei nesănătoase popularități, dorința de a sacrifica ori ce la pasiunea zilei, dorul de putere, setea de bani și de onoruri, și, pentru a le căpăta acestea un singur mijloc, lingușirea, ciocoismul când către guverne puternice ca Rusia, când către oarba, inconstanta și ignorantă multime: iată lucrarea politică a partidului radical.

Resolvarea într'un mod așa de pripit, de general, fără gradațiuni, fără nuanțe, a cestiunii Evreilor, cui o datorim iarăși decât aceluiași partid de furioși politici? Lor și numai lor Evreii din România le datoresc acest succes. Să mulțumescă dar d-lui Brătianu pentru prădarea Sinagogei în 1866 sub guvernul demagogiei, pentru expulsiunile și inecăciunile în Dunăre din 1868, pentru manifestările din 1871 de la Tecuci, Bêrlad etc., pentru legea asupra bănturilor spirtoase, impusă iarăși de acest fatal partid pentru urmăriile nepedepsite din 1876 ale d-lui prefect Lupășcu în Vaslui, pentru sentințele date spre ocara justiției până în zilele din urmă de niște juni magistrați, cari nu se temeau a tortura texturile cele mai clare și a contesta israeliților un drept foarte moderat, care li se acordă prin tratatul austro-român. (să nu uităm însă că înalta Curte de Casație a respins totdeauna aceste interpretări, neconștănțioase), pentru exploatarea în fine ca armă de partid, într'un mod nișele și nepatriotic, a acestor fatale și primejdioase cestiuni, a acestor spețe a lui Damocle, care a picat de astă dată pe capul României.

Pe când purtarea plină de tact și de moderațiune a partidului conservator, față cu populațiunea israelită, aducea chiar pe Austria a recunoa-

ște în tratatul, tot-d'una glorios și onorabil pentru țară, din 1875, că trebuia să măntinute încă oare-cari restricțiuni în privința unei populațiuni prea recent intrată în țară, prea puțin încă asimilată cu elementul român național, — purtarea nesocotită și violentă a roșiilor produce efecte contrarii și împinge pe Europa adunată în congres la măsuri radicale și extreme.

Și acum, ce este de făcut? se întreabă și ne întreabă acei cari de doisprezece ani lucrează, neconștănțios poate, la aducerea acestor rezultate pe cari noi le-am prevestit de mult, acei cari ne-au insultat, persecutat, înălăturat, cari n'au ținut în seamă cele mai simple observațiuni ale noastre, cele mai modeste păreri.

Foițele guvernului nu găsesc alt mijloc decât insulta și iarăși insulta. Pe când unanimitatea celor mai mari puteri ale lumii în rezoluțiuni cari au o supremă gravitate, pe cari România trebuie să le cerceteze, să le discute cu durere, cu amărăciune poate, însă cu respectul ce li se cuvine, — niște foițe ale guvernului, cari poate n'au alt motiv de a exista decât paragraful presei de la Externe, după ce au răgușit insultând tot ce este cu avere, cu tradițiuni, cu onoare, cu inteligență în țară, se apucă în aceste momente supreme a trage în tina lor pe niște bărbați ca Beaconsfield, Andrassy, Bismarck, până și pe ministrul Franței Waddington, care, în măsura influenței mărginite ce țara sa are acum în consiliurile Europei, s'a silit a face ceva pentru nefericita noastră patrie. Cu insulta au făcut opoziție, cu insulta au guvernat, cu insulta au trăit, cu insulta pe buze vor muri, căci nici în inima, nici în creierii lor nu găsesc alt ceva. — Însă organul pretins serios al partidei, foaia dd-lor miniștri Rosetti-Brătianu, a găsit o altă soluțiune. Ea este minunată! 'Basarabia o dăm, — zice d. Rosetti în numărul său de ieri, — una din rezoluțiunile Congresului se va executa, însă Dobrogea nu o luăm.'

Adevărat, nici Rusia nu poate dori ceva mai bine. — D. Rosetti știe de mult, cu aparința patriotismului celui mai exagerat, să facă cât se poate de bine trebile panslavismului și altor interese străine cari au trebuință de dânsul. D. Rosetti mărturisește dară, că pentru ceea ce Europa ne ia, va fi silit a se supuna, însă va face o nobilă rezistență refuzând a primi compensațiunea ce îi se dă. Credem că dacă astea sunt intențiile guvernului, apoi nici că va avea trebuință de atâta larmă. Treaba este făcută de acum, și nici Bulgaria nici Rusia nu vor refuza

porturile Sulina, Kiustenge, Mangalia și acea bucată de teritoriu, care este aproape sfertul noiei Bulgarii.

Meritul și triumful guvernului era să isbutească a păstra Basarabia, iar nu să refuze Dobrogea! Acest succes diplomatic, acest patriotic act este la îndemână oricui, și nu se putea face guvernului rusesc o surprindere mai plăcută. Dar de oameni pe cari îi avem la cârma statului face pot. Au stors țara de oameni, de vite, de milioane, și drept rezultat au dăruit Rusiei malul stâng al gurilor Dunării, și vor să dăruiescă Bulgariei malul drept. Astfel, România, jefuită, sângerată, va vedea în mâini străine, în mâini rivale, în puterea concurenților săi agricoli, gurile riuului prin care comerțul său își are drumul, prin care dânsa rezultă. trăiește, are motiv de a fi. Astfel, fluviul mareș, care se numește Dunărea, va deveni pentru dânsa un fel de eleșteu, închis în sus de Porțile-de-fer și în jos de dominațiunea bulgară și rusă, cari își vor da mâna peste el.

Iată viitorul pe care, cu sfrontare, ni'l pregătesc aventurierii ce ne guvernează. Și România întregă stă cu brațele încrucigate privind cum se trag sorții ei! A! este momentul de a repeta strigătul dureros al lui De Maistre: 'Noroadele au guvernele pe cari le merită!'

BUCOVINA SI BASARABIA VII
România în luptă cu panslavismul
(Vezi n-rul nostru de la 9 Iunie)

Cată vreme religioana era ordinea de idei predominantă, Români, ca popor ortodox, se simțeau mai mult ori mai puțin alipiți de Rusia; îndată însă ce conștiința deosebirii de rasă s'a deșteptat și a suprimat ideile religioase, comunitatea etică între Români și celelalte popoare ortodoxe s'a curmat. Simțindu-se a fi mai mult latin de cât ortodoxi, Românii resping orice solidaritate de aspirațiuni cu popoarele slave și stau aici, la Dunăre și la Carpați, ca un zid de despărțire între slavii de la miazănoapte și cei de la miazăzi.

pentru societatea europeană. Românii i-au combătut cu bărbătească statornicie, luptând și mereu luptând veacuri întregi; acum, când muscalii par a voi să pună în joc pacinica dezvoltare a vieții moderne, lupta trebuie să se urmeze contra lor, și câtă vreme piciorul român mai stă țepăren pe fața pământului, unirea slavilor de la miază noapte cu cel de la miază-zi, atât de mult dorită, nu se poate face. Ori cât de mic, statul român e puternic, fiindcă de densul atrină starea de lucruri stabilită prin munca veacurilor în Europa, într-ânsul se înțeleg interesele marilor popoare de la apus, și îndată ce acest mic stat s'ar surpa, împărăția otomană nu se mai poate susține, și existența împărăției Habsburgilor e pusă în joc, și istoria Europei intră în o fază cu totul nouă.

În tot cursul crizei orientale, Slavii, Românii, Turcii și Europa au ținut în vedere aceste adevăruri, pe care le desvêlue chiar bunul simț firesc.

Pe când Rusia pregătea prin agentii săi secreți această criză, în România nu era de cât un mic număr de oameni, indeobște străini ori cel puțin de origine străină, și anume bulgari, serbi și greci, care luau parte la lucrarea de surpare a slavilor. Poporul român însuși, deși avea interese de regulat, respingea ori-ce solidaritate cu slavii.

Când a izbucnit, în urmă, războiul din Bosnia și Herzegovina, când războiul s'a declarat din partea Serbilor și Montenegrilor, când Bulgarilor au apucat armele, Românii au început să-și adune puterile și să se pregătească pentru toate eventualitățile; nimeni însă nu cuteza să vorbească despre o acțiune comună cu slavii de peste Dunăre și Europa întreagă laudă purtarea binechibzuită a Românilor.

În sfârșit Rusia se pregătește să declare război, și România strimtorată trebuie să se hotărăască într'un fel ori într'altul, de oare-ce înainte de a începe războiul cu Turcii, Rusia trebuia să biruiască pe Români.

Dacă ar fi putut să fie vorba de o biruință cu armele, diplomații puterii de la miază-noapte nu ar fi stat multă vreme pe gânduri; ei știau însă, că cel d'ântăr foc descărcat asupra Românilor ar fi despărțit pe Rusia de Europa, și, chiar înainte de a se fi dat lupte, ar fi pus în joc succesele războiului.

Era dar vorba de a birui pe Români moralicește, de a-i face să capituleze chiar înainte de cea d'ântăr împuscătură, de a-i înjosi în fața lumii ce ținea la densii, de a-i izola față cu Europa.

În vremea aceasta statul român era mai puternic decât a fost vreodată. Cinci milioane de Români, uniți în virtutea conștiinței lor naționale, gata de a aduce toate jertfele și înaintați în dezvoltare, stău înprejurul unui domn oștean, ales cu voința tuturor și, în virtutea legăturilor sale familiare și a încrederei ce întâmpină în țară, dator a fi mândru. Patruzeaf de mil de oameni, disciplinați și bine armați, stău gata de a intra cu bărbăție în luptă, și, dacă era vorba, alte patruzeaf de mil se puneau alături cu densii, de oare-ce comorile țării românești sunt nemăsurate, numai oamenii să fie, cari știu să ia din ele partea cerută de împrejurări. În sfârșit, Europa stă la o parte și așteaptă să vază cum statul român înțelege misiunea spre care a fost reînțeleit, privește cu nedormire la copilul său răsfățat și, cel puțin indirect, îl îndeamnă să fie bărbat și să nu-și pearză nădejdea.

Ce putea să facă statul român în asemenea împrejurări?

Cel mai firesc lucru ar fi fost, că fiind seamă de tratatul de la Paris, să ia în unire cu Turcii parte la război, să-și apere hotarele și să rămâie în toată forma credincios misiunii formulate cu învoirea marilor puteri.

Ori-cât de corectă și ori-cât de potrivită cu interesele poporului român, o asemenea hotărâre ar fi întâmpinat însă o vie rezistență nu numai în țară, ci chiar și în Europa. Când Rușii începeau un război pentru libertate, civilizație și pentru cruce, când Rușii înaintau spre hotarele țării românești drept mandatarii ai Europei, când vorba era că tratatul de la Paris nu mai există, era aproape peste putință a hotărâri pe românii să se unească cu Turcii osândiți de lumea întreagă.

Cu toate acestea, a lupta în unire cu Rușii era un act de sinucidere. Un popor este o comoară de puteri, pe care bărbatul de stat trebuie să o sporească, și ori-ce luptă în unire cu slavii este o risipă de puteri. Când războiul a izbucnit, Românilor nu le rămânea deci decât să-și păstreze puterile, multe puține câte e-

ra, și să aștepte cu hotărâre ne-strămutată momentul, când nu vor mai putea evita lupta pentru interesele lor proprii.

Mângâierea noastră e, că atunci când se discuta cestiunea atitudinii ce trebuia să observe România, s'au găsit în țară destui oameni luminați, cari s'au rostit lămurit contra Rusiei și au pus în vedere tuturor principiul, că orice biruință a slavilor nu poate fi decât o nenorocire pentru Români. A vârsa cu toate aceste sânge și a jertfi averi pentru o asemenea biruință, era un act de nebunie.

Dacă în momentul izbucnirii războiului puterile statului român ar fi fost încredințate unui bărbat de stat prevăzător, hotărât și îndrăzneț, fără îndoială Românii ar fi observat față cu Rușii o atitudine rezervată. Acesta era spiritul ce predomină în țară. Erau în toate părțile societății române oameni, cari urau pe Turci și iubeau pe Ruși; ori oamenii, ca și iubeau pe Turci și urau pe Ruși; aceștia erau însă oameni izolați; un partid rusofil ori unul turcofil n'a existat în România. Marea majoritate a Românilor avea bunul simț firesc de a respinge atât pe unul cât și pe altul, și acest curent de neutrală rezervă era atât de puternic, încât nimeni nu îndrăznea să se rostească în public pentru Turci ori pentru Ruși, ba chiar ministrul M. Cogălniceanu, pe când își da silința să obțină de la cartierul general rusesc grația de a putea risipi sângele și averea poporului românesc pentru cauza slavă, găsea că este oportun a declara în Camera și Senat că Românii nu vor urma exemplul lui Dimitrie Cantemir, ci vor sta neutrali.

Înainte de a fi izbucnit războiul, majoritatea Românilor era lămurită asupra eventualităților ce vor putea să urmeze din lupta Rușilor cu Turcii.

Indeobște se credea, că Rușii vor birui din această luptă. Chiar aceia, cari mai aveau încă încredere în rămășițele puterii osmane, nu sperau că Turcii vor birui, ci numai că ei vor face ca Rușii să-și plătească foarte scump biruințele. Și chiar cea mai de rând inteligență putea să prevadă, că plătite scump ori eștin, biruințele Rușilor nu pot avea urmări, cari nu jignesc dezvoltarea poporului român.

Dacă Rusia în adevăr s'ar fi mârșit a se lupta numai pentru li-

bertatea popoarelor de peste Dunăre, și nu ar fi voit să tragă pentru sine însăși nici un folos din biruințele ei, Românii a fi stat poate pe gânduri și s'ar fi întrebat, dacă nu sunt cum-va datorii a se lupta și și densii pentru libertate și religie. Oamenii serioși nici atunci nu ar fi uitat însă, că în luptele ce se începeau, nu era vorba de ider, ci de existență. Între Românii și slavii este o vrăjmășie firească, în virtutea căreia Românii nu au nici un interes de a dori ca slavii să fie mai liberi decât cum sunt. Sute de ani Românii au fost, cel puțin indirect, stăpâniți de Turci: niciodată însă, în curgerea veacurilor, Turcii nu au pus în discuțiune limba și naționalitatea română. Ori unde însă Românii au căzut sub stăpânirea directă ori indirectă a slavilor, dezvoltarea lor firească s'a curmat prin mijloace silnice. Două sute de ani Serbii din Banatul Timișoarii au terorizat pe Românii din Banat și din Țara ungurească; o sută de ani Românii din Bucovina s'au luptat mereu cu Rusnaci; până în ziua de astăzi Românii din Serbia liberă și din Rusia pravoslavnică nu au dreptul, pe cari l-au avut pretutindenea unde stăpâneau Turcii, dreptul de a-și înființa o școală și o biserică românească. Astfel poporul român nu are chiar nici dreptul de a dori ca statul otoman să fie înlocuit prin state slave. Un stat român încunjurat de state slave poate să fie pentru vrăjmașii poporului român o iluziune plăcută; pentru Românii însă el este o nenorocire, care ne prevestește un nou șir de lupte, o nenorocire, pentru care nu ne mângâie decât conștiința trăiniciei poporului român și nădejdea de izbândă.

Românii sunt destul de cu minte spre a nu voi să se lupte contra dezvoltării firești a stării de lucruri din Orient. Puterea osmană se surpă, și mai nainte ori mai târziu va trebui să fie înlocuită prin alta și a nume prin o putere slavă. Interesul Românilor cere însă ca această înlocuire să urmeze cât mai târziu și, pe cât se poate, în o vreme când statul român e pregătit pentru rezistență. Era deci o nebunie a voi, ca Românii însuși să verse sânge și să jertfească averi pentru ca înlocuirea să se facă cât mai curând, o nebunie, de care Românii nu sunt capabili.

Folose directe Românii nu puteau spera din o luptă contra Turcilor. Independența, drepturi, sporiri teritoriale, toate acestea erau consecințe ale stării de lucruri și atârnuau de puterile europene. Ar fi trebuit să fie foarte blajin Românii care ar fi crezut, că Românii pot să iea ceva fără de învoirea Rusiei, și că Rusia va putea să ne dea ceva fără de învoirea puterilor, ba fără de a fi silită de către puteri.

Unde e însă bărbatul politic, care ar fi avut dreptul de a crede, că Rusia nu va căuta să tragă foloase din izbândeile ei?

Sunt două sute de ani, de când Rusia înaintează mereu spre miazăzi; luptele ei orientale sunt o întreagă istorie, și acela care nu cunoaște această istorie, ori care o cunoaște și nu ține seamă de ea, nu este un bărbat politic și nu are dreptul de a lua parte hotărâtoare la viața politică. Când a izbucnit războiul, Românii au dovedit, că nu sunt lipsiți de comuna capacitate de prevedere toți bărbatul politici din România au prevăzut, că după război, Rusia va cere să i se retrocedeze Basarabia, și atât în Camera, cât și în Senat, această prevedere s'a exprimat în termeni lămuriti, fărăca un sigur glas să fi cutezat a se redica spre a o pune la îndoială.

Nu prevederea politică, nu conștiința misiunii statului român, nu bunul simț firesc au lipsit bărbatilor de stat ai României: le-au lipsit onestitatea, voința hotărâtă și îndrăzneala bărbătească.

„Pressa” spune că i s'a povestit despre o *vizion ministeriale* foarte enigmatică.

—D. ministru Cogălniceanu, când a plecat în misiunea sa la Berlin, a depeșat la București, de la stațiunea Titu, că pe acolo se află oștire rusească, și că această oștire se îndreptează spre Pitești.

Faptul era grav, căci această mișcare a trupelor rusești nu se făcuse de loc cunoscută guvernului nostru, și ceilalți miniștri nu știau nimic de densul.

Dar când un ministru *cu parnu ochi* spune colegilor săi, că a văzut însuși la stațiunea Titu oștirea rusească, și că densa merge spre Pitești, cine putea a se îndoi de realitate și a bănuși, că aceste oștiri erau

UTILITATEA
STUDIILOR NEOLATINE
ÎN ROMANIA

Prelegerea ținută la Facultatea de litere din București Duminică 7 Mai 1878, spre inaugurarea cursului de „Istoria literaturilor neolatine,”

de
d. G. L. Frollo.

Exemplele aduse nu le-am spicuit. Domnilor, prin lucrările unor spirite neobișnute și excentrice, precum ar fi bună-oră în ziua de astăzi faimosul bătaș al Adunării de la Versailles Granier de Cassagnac cu istoria lui *Des origines de la langue française* (Paris, 1872), sau academical acela de la Pesta, care mai deunăzi revendica limbii maghiare rolul atribuit limbii olandeze de către medicul antverpian. Giambullari a fost un scriitor respectabil în mai multe privințe, nu mai puțin de cât Picard sau Hennicus Stephanus, și Ioachim Perion s'a bucurat de o mare considerație într-înțeleși. În cât, nu numai la scriitorii germani din vremea lui, ci și la niște bărbatul de talia portogezului Lino, a putut trece ca o autoritate. Dacă veți avea prilejul de a scormoni prin bibliotecă scrierile

periodului ce se încheie cu antiulul pătrar al secolului nostru, veți veți încredința că etimologiile în felul celor amintite constituiau mai mult regula de cât excepțiunea, și veți fi ispitiți de a spune împreună cu marele Leibniz, că ori-ce cuvint poate după înțeleșturile filologilor să se tragă din ori-ce limbă imaginabilă, sau veți da dreptate nemilostivului bun simț al lui Voltaire, care definește etimologia ca „une science où les voyelles ne font rien, et les consonnes font peu de chose”. Se va naște dar întrebarea: Ce căutau în sfârșit atâți ciopartitori de cuvinte și atâți scornitori de busmuri? Cum au putut atâtea generațiuni de învățați să-și ponosească viața întreagă lucrând pururea în vint, și ludopând sute de volumuri în folio cu niște asemenea nimicuri?

Să nu exagerăm însă prea mult privind ca zadarnice toate ostensiunile predecesorilor noștri. Chiar în mijlocul acelor aiurări, licăresc multe scintile de lumină adevărată, și se întâmpină din când în când niște minuni de erudițiune vastă și temeinică, mai ales când filologul s'a oprit în cercul unei limbi anumite, și a vrut să grămădească în gramatică și lexicoane o cătățime cât a putut mai mare de

constatări factive. În ori-ce caz să nu uităm că omenirea propășește chiar aiurând: dacă o ar face numai prin căile înțelepciunii, nu știu, domnilor, cât ne-am afla astăzi de departe cu progresul nostru.

Mai toate fructele progresului și le agonisește omul cu mare trudă, prin experiențe îndelungate și foarte des neisbutite, prin acomodări succesive și neprevăzute. Începem dibuind prin întunec frământați de o rivină neconștientă: mîntea are ca și corpul periodul ei de neastemper copilăresc, în cursul căruia se aventură și se încearcă pe sineși în toate direcțiunile, până când află, ca din întâmplare, adevărata menire a facultăților proprii. Foarte des evoluțiunea se efectuează prin conlucrarea mai multor spirite și a mai multor generațiuni, din care una îndeplinește ceea ce n'ar fi știut să înceapă, prin cealaltă începuse fără de a fi știut unde putea să ajungă. Se zice atunci că avem a face cu niște între rînderi, cari nu sunt ale oamenilor ci ale omenirii: mai bine socotește însă cine nu le atribuie nici unora nici altuia, ci Provedinței, care prin taină conduce neamul nostru spre ursitele lui, lăsându-l să vo-

iescă fără să știe, și să știe fără de a fi voit.

În ziua de astăzi scopul limbisticului nu se mai află într'o zare atât de remotă, și chiar dacă nu poate să ve spună precis care este scopul acesta, ea totuși nu se sfește de a produce titlurile ce au să ve îndrepteze despre însemnătatea ei. Întrebați pe un Lyell, va răspunde ea din capul locului, pentru ce adună și clasifică; întrebați pe un Faraday pentru ce cantărește și decompune, pe un Owen pentru ce institue dissecțiuni, pe un Secchi pentru ce despică o rază de soare și cantă în pețele obscure ale spectrului luminos alcătuirea chimică a stelelor fixe! Mai mult însă decât atâtea, limbistica poate să ve arate niște rezultate reale și neprețuite ce o înfrățesc cu alte științe de o reputațiune mai bătrână, ba chiar o fac neapărat trebăncioasă pentru densele. Ca studiu filosofic, ea ne-a dat pe față niște funcțiuni odinoară necunoscute ale rațiunii individuale și colective, care formează substrasul granului omenesc, și astfel a pregătit reconstrucțiunea logice și a psihologiei: pe lângă aceasta ea ne arată de aproape ce comoare și ce minuni stău ascunse în fle-care zicere, ori-

cât de mărunță, și prin truda însăși ce o reclamă ispitirea acestor taine, ne dovedește cât e departe mîntea individului de a putea întrece, sau măcar numai de a putea înlocui prin creațiuni meșteșugite lucrarea cea spontană și impersonală a nașniilor. Ca știință istorică, limbistica ne-a desvâlit credințe, datine, năravuri, revoluțiuni, cuceriri, incrușări etnografice, despre cari erau mute anelele și monumentele trecutului, nici un punct de plecare nu se înfățișa criticilor celor mai ageri și pătrunzători. Ar trebui numai acum de a vedea o sintesa mai deplină însușindu-și materialul adunat printr'o analiză atât de felurită și spornică; și ziua va veni pentru această îndată ce se va stinge cu desăvârșire eoul orgiilor metafizice, cari au discreditat speculațiunea rațională, și au imbrăncit tînăra generațiune în ghiarele pozitivismului materialist.

Observațiunile de până acum privesc glotologia în general, dar importanța acestei științe crește când obiectul ei sunt limbile moderne, și ajunge până la culme când vorba este despre limbile romanice; fiindcă, despre o parte rezultatele sunt mai imbilșugate și mai bine dovedite,

plu efect de miraj rezboinic al
 logălniceanu!

cea dar oficială a noastră a-
 faptul ca adevărat; se pare
 urmat chiar corespondențe și
 de note ascuțite.

procedă apoi la anchetă în fața
 la stațiunea Titu. Și ce se
 că nu fusese nici picior de ar-
 usească pe acolo, și că, nee-
 picioare, nu putea fi nici
 spre Pitești!...

panica era deja răspândită;
 epuse a transpira și prin zia-
 noastră.—Nu trebuia atunci
 minți știrea dată de d. Cogă-
 lui. Dar ce desiluziune ar fi
 atunci! Un ministru cu patru
 care nu văzuse nimic, sau care
 drept realitate simplă sa vi-

lăcu dar, și nici un organ in-
 nu mai vorbi nimic.

pentru ce noi am crezut că
 une a relata publicului aceea
 răm. Dacă ne înțelăm, *ziarele*
 să ne desmintă.

in „Presa” relativ la afa-
 penelor improvizate de la Slănic:
 una însemnată, ce ați atri-
 bile radicale, cu „Românul” in-
 furtului de la salinele Slănicu-
 tăcerea ministrului de finanțe
 la întrebările ce l-am adre-
 în finalul revistei noastre de
 Iunie, ne fac a reveni asupra
 importante chestiuni, care,
 adui-se de către cel în drept in-
 l ce merită, lasă a se presu-
 din parte-le o mare indiferență
 a averea Statului, și această
 rență trebuie să’și aibă nea-
 cauza sa.

am denunțat furtul de la Slă-
 pe cum ni s’a comunicat de
 une bine informate, citând a-
 mele și funcțiunile amplotia-
 acelor saline, cât și mulțime
 mele acelora ce au participat
 conțierea acelu furt. Am arătat
 ea nouilor gurii sau carierii des-
 și am indicat aproximativ can-
 a sărei extrase, precum și nu-
 melor ce au cumpărat-o, locu-
 nde au măcinat-o, târgurile in-
 d desfăcut-o, și chiar mijloa-
 prin cari au transportat-o.

stabilit, că este imposibil a
 nite că un asemenea furt s’a
 fără consimțământul, dacă nu
 participarea autorităților admi-

nistrative locale, și am demonstrat
 că toate șgomotele ce circulă și toate
 circumstanțele anterioare și poste-
 rioare descoperirii acestui furt, con-
 cură a’l da un caracter distinct de
 furturile comune.

De și articolul nostru a produs o
 vie impresiune în toată țara, căci
 nimeni cu iubire de țară nu poate
 auzi cu indiferență prădarea ei de
 către funcționarii ei, totuși „Moni-
 torul Oficial” n’a făcut încă nici o
 dare de seamă despre acest insem-
 nat furt, și această tăcere contribuie
 a crește neliniștirea publică și a
 nmulți bănușele, ce rezultă din com-
 plexul împrejurărilor ce înconjoară
 acest fapt, și cari au ajuns la cu-
 noștiunța tutulora pe calea publici-
 tății.

„Românul”, la rându’l, nu face nici
 un caz dintr’acest cutezător furt, ce
 implică, după cum am zis, organi-
 zațiunea unei vaste asociațiuni, ci
 lasă sarcina celorlalte foște radicale
 d’a’l anunța, în modul cel mai in-
 doios posibil, ast-fel că termenii în
 cari acestea îl anunță par a con-
 chide, că este o invențiune a noastră,
 iar nu un fapt pozitiv, recunoscut
 de către guvern în Camera legiui-
 toare, cu ocaziunea interpelării d-lui
 Sefendache.

Această observațiune asupra atti-
 tudinii ziarelor radicale, față cu ca-
 zul de care ne ocupăm, are semni-
 ficațiunea sa, pe care lectorii noștri
 o vor înțelege cu facilitățe, fără nici
 o altă explicațiune din parte-ne.

La 17 însă ale curentei, am pri-
 mit, din partea d-lui Radu Pătră-
 lăgeanu, o întâmpinare la revista
 noastră din 16 ale curentei. Prin-
 tr’această întâmpinare, d. Pătră-
 lăgeanu, zicend că denunțarea noastră
 nu este veridică, ne confirmă exis-
 tența faptului și a bănușelilor ce-am
 manifestat.

Mijlocul, ce ne propune d. man-
 datar al țerei, Radu Pătră-
 lăgeanu, pentru a da o deplină satisfacțiune
 opiniunii publice, noi îl admitem,
 sub o singură condițiune, ca d. Pă-
 tră-
 lăgeanu să solicite mai întâi
 d-lui ministru de finanțe un răs-
 puns categoric la întrebarea ce l-am
 adresat noi prin revista de la 16 Iu-
 niu, și a nume: dacă a primit sau
 nu, de când este ministru al finan-
 celor, denunțări înscris și verbale
 contra cămărașului Stan Popescu și
 tovarășilor săi?

D. Radu Pătră-
 lăgeanu, ca unul ce
 ține a da o completă satisfacțiune

opiniunii publice, poate uza de fa-
 cultatea ce l’ dă calitatea sa de
 mandatar al națiunii, și a obține,
 pe calea interpelețiunii, un răspuns
 categoric, pe care d. ministru ni l-a
 refuzat până în prezente. D. Pătră-
 lăgeanu poate înțelege, credem, ne-
 cesitatea îndeplinirii acestei condi-
 tiunii, și de aceea ne dispensăm a
 l’ mai face cunoscute motivele cari
 ne silesc a nu l’ admite propunerea,
 de cât sub această singură condi-
 tiune.

Dar care să fie scopul — căci sa-
 tisfaccțiunea opiniunii publice este
 un pretext, — care, zicem, să fie
 scopul, că d. Pătră-
 lăgeanu ne propune să admitem a asista la o mi-
 nuțioasă cercetare, în fața d-lui mi-
 nistru al finanțelor, a renumitului
 Stan Popescu, a d-lui inspector fi-
 nanțiar și a publicului curios?

Salina Slănicului nu este în ar-
 chiva ministerului de finanțe, și pro-
 bele se pot găsi la fața locului cu
 mult mai bine de cât în dosarele
 din cari dăusele s’au putut, poate,
 omite din scăpare de vedere, ca
 să nu presupunem voința înlătură-
 rei lor.

Furtul se continuă de doi ani, și
 ministerul n’a ștint nimic. Noi am
 demonstrat că autoritățile respec-
 tive locale au avut interes a nu
 denunța faptul autorităților superi-
 oare. Ei bine, ce avem să găsim în
 dosarele ministerului?

D. Pătră-
 lăgeanu este poate si-
 gur, că în actele anchetei nu figu-
 rează de cât de acelea cari convin
 cererei ce susține, și de aceea pro-
 pune ca să rugăm pe d. Cămpineanu
 a chema într’o zi la ministru și pe
 amic d-sale Stan Popescu, cămă-
 rașul Ocnel, spre a se citi actele
 anchetei. Dar ceea-ce este comod
 pentru d. Pătră-
 lăgeanu, și poate și
 pentru amic d-nealul, Stan Popescu,
 și poate și pentru d. ministru de
 finanțe, nu este satisfăcător pentru
 opinia publică, care, ca și noi, nu
 vede lecurile prin prisma optimis-
 mului, și care nu’și poate explica,
 cum trei gurii de salină s’au putut
 deschide și funcționa un timp atât
 de lung, fără ca guvernul să rămă-
 neinformată, fără ca prefectul și sub-
 prefectul local să auză, și, ceea-ce
 este și mai mult, ca deșteptul amic
 al d-lui Radu Pătră-
 lăgeanu, onestul
 cămăraș Stan Popescu, să rămăie și
 el în necunoștință de acest fapt!?

Curios lucru însă. D. Pătră-
 lăgeanu, care invoacă în mai multe rân-

durt parola sa de onoare, ne zice că
 d-sa n’a fost în ultima oară la Plo-
 iești, de cât într’o Duminică, ca să
 ia parte la o serbare de familie,
 când, fără să fie interesat, a auzit
 pe procuror la tribunal, — se în-
 țeleg că se terminase serbarea și
 nu mai era nici în zi de sărbătoare,
 — că în contra lui Stan Popescu nu
 există nici o probă de culpabilitate.

Lectorii noștri vor aștepta neapă-
 rat și vor da propunerii și raționa-
 mentului d-lui Radu Pătră-
 lăgeanu considerațiunea cuvenită. Noi ne decla-
 răm însă nesatisfăcūți, ca și d. de-
 putat Sefendache, care a interpelat
 pe ministru în această privință, sus-
 ținnd că până la probe contrarii,
 toate circumstanțele, și chiar întâm-
 pinarea d-lui Pătră-
 lăgeanu, concură
 a da multă probabilitate șgomote-
 lor ce circulă în această afacere și
 bănușelilor ce rezultă din corobora-
 rea diverselor circumstanțe.

Dar — vom mai reveni.

ULTIME STIRI

(Agenția Havas).

(2 Iulie, 9 ore dimineața)

Berlin, 2 Iulie.

Plenipotențiarilor otomanlașteaptă instruc-
 ții atingătoare de ocuparea Bosniei. Dis-
 cuțiile se urmează în ședința de astăzi în
 privința chestiunii Basarabiei românești. Ro-
 mânia ar fi să păstreze o mică parte a
 Basarabiei de miază-noapte, la gura Chi-
 liei și să primească oare-care despăgubire
 de război, Dobrogea și o mică parte din
 teritoriul limitrof al Bulgariei.

Delegații sârbi se declară mulțumiți de
 concesiunile ce Congresul le-a dă șfent.
 Muntenegru va primi portul Antivari,
 care se va declara port neutru; intrarea
 însă va fi slobodă pentru marina de răz-
 boi a Austriei.

Memorial citit în Congres de delegații
 eleni, apasă asupra oportunității, în inter-
 esul păcii, a alipirii către Grecia a insulei
 Creta și a provinciilor grecești aflate as-
 tăzi sub stăpânirea turcească.

Berlin, 2 Iulie.

Delegații României au avut mai multe
 întrevederi cu membrii Congresului și au
 greschimbât numeroase depeși cu Bucu-
 reștii.

Ei sunt toți hotărâți respingând cedarea Ba-
 sarabiei și cred că nici o Cameră română nu va
 putea consimți la aceasta. D. Brătianu va
 pleca în curând. D. Cogălniceanu va mai
 sta în Berlin.

Prințul de Bismarck zorește mai mult
 decât or când mersul lucrărilor congresu-
 lui. Mulți cred că Congresul va șfârși
 lucrările sale până în opt zile.

Viena, 2 Iulie.

Se telegrafiază din Berlin cătră „Poli-
 tische Correspondenz”: „Imputerniciții își
 dau toate silințele spre a hotări Poarta să
 recunoască măsurile luate de Congres în
 chestiunea ocupării Bosniei și Herzegovinei.
 Se așteaptă ca Poarta să iea asupra
 acestui punct o atitudine pasivă.”

Puterile măntin declarațiunea prin care
 ele au dat Austriei misiunea de a resta-
 bili ordinea în Bosnia și în Herzegovina.
 Neînțelegerile ce erău între Austria și
 Rusia în chestiunea Muntenegrului s’au
 împăcat.

Se așteaptă deosebiri de păreri între
 Anglia și Rusia asupra chestiunii Bat-
 umului.

Lord Beaconsfield nu vorește a consfinți
 cedarea Batumului. El cere să se facă din
 acest oraș un porto-franco și să rămăie în
 stăpânirea Turciei. Se crede că Rusia va
 renunța la anexarea Batumului.

(3 Iulie, 10 ore dimineața.)

Londra, 2 Iulie.

Din potrivă cu telegrama de ieri, „Times”
 zice că Silistra va fi cedată României.
 Guvernatorul Bosniei ar înarma, după
 aceeași ziar, populațiunile acestei provincii
 pentru a se opone la ocupația austriacă.

Atena, 2 Iulie.

O luptă însemnată a avut loc ieri între
 creștini și tureci la Retimno. Resultatul nu
 se știe. Ea continuă încă. Se șemnalează
 mai multe hărțe din celelalte provincii.
 Anarhia este la culme. Desertorii comit
 nenumerate crime.

Atena, 2 Iulie

Ministerul și-a dat dimisiunea din cauza
 a niște promoțiuni militare făcute de mi-
 nistru de război în potrivă cu legea bud-
 getară.

Regele nu a luat încă nici o deciziune.

Atena, 2 Iulie.

Regele George a scris lui Comandros
 că are încredere în ministru și că nu l’
 va primi demisia.

Se crede că ministru de război va fi
 destituit.

Paris, 2 Iulie.

Ziarul le „Temps”, zice:
 „Congresul a consfințit spoliarea Româ-
 niei. Rusia, abuzând de slăbiciunea alia-
 tului său și de moliciumea Europei, și-a
 oalcă cuvântul.”

Desmembrarea României va fi o pată în
 istoria Rusiei. Ea va face onoare pte-
 rilor.

Loteria Germană de bani.—Nu lipsim
 de a atrage atențiunea lectorilor acestui
 ziar asupra anunțului de azi a biroului
 principal de loterie Isenthal & Comp. în
 Hamburg. Nu se tratează aci de vre-o in-
 trepindere privată, ci de obligațiuni de
 stat, pentru cari guvernul german la Ham-
 burg garantează cu toată averea statului.
 Având în vedere că Hamburg e mitropola
 comerțului european, enumerându-se între
 statele cele mai bogate din Germania, un
 stat a cărui finanțe se află într’o stare
 briliantă, nu mai incupe nici o indoială
 despre soliditatea acestui loterie de stat.
 Ar fi de dorit că un număr considerabil
 a premiilor principale conținute în această
 loterie să vie din noi în țara noastră.

Resultatul tragerei din urmă a fost
 pentru România foarte avantajos, după
 cum se constată de avizul de azi a biro-
 lui principal Isenthal & in Hamburg.

spre alta crește în proporțiune
 lăteă practică, și se ivesc din
 ce alte cazuri noi de aplica-

limbă modernă, domnilor, față
 de antice are doș avantajuri
 quite pentru omul de știință.
 întâiu ea reprezintă un ciclu
 ce mai lung și mai complex,
 ce dă prilej unor descoperiri
 Jurite pe tot tărâmul faptelor
 ve, cari constituiesc evoluțiunea
 ului omesc după timp și spa-
 și apoi ea este o limbă vie,
 o limbă ale cărei isvoare sunt
 evasecate, și se pot urmări mai
 în produsele literare ce es-
 tenit la lumină, fie în emanați-
 zeniului poporan fie în diferen-
 re dialectale, fie în metamorfoza
 a elementelor alcătuitoare,
 aplecările indivizilor ori ale
 ntilor, între care graul se des-
 fie în întâmplările politico-
 și în celelalte referențe, cari
 chif noști exercită o înțurire
 lui Adăogați pe lângă acestea
 limbă modernă păstrează, mai
 și ori mai puțin, documentele
 delor anterioare, adică nu nu-
 olecțiunea manifestărilor scrise
 getării ce se găsesc prin bi-
 și archive, ci încă urmele

celor d’antăi formațiuni limbistice
 presărate ca într’un vast muzeu prin
 monumente de tot felul și din fie-
 care localitate a teritoriului național,
 lucruri cari s’ar fi risipit în cea mai
 mare parte, dacă poporul căruia a-
 parțin, în loc de a’și prelungi exis-
 tența până în zilele noastre, ar fi
 perit, ca popoarele din vechime, de
 pe fața pământului.

Limbele romanice intrunesc toate
 aceste avantajuri într’o măsură e-
 gală, și în unele privințe mai mare
 decât celelalte grupuri de limbă con-
 timpurane. Ciclul lor istoric nu e
 materialicește mai lung decât al lim-
 bilor teutonice, hună-oară, sau al
 limbilor slavice; însă, dacă viața
 națiunilor ca a indivizilor se măsoară
 după mulțimea și însemnatătea is-
 prăvilor, niminea nu poate contesta
 graiurilor giunți noastre primatul unei
 vechimi mai glorioase. Este, Domni-
 lor, o vechime care poartă întipărirea
 a patru civilizațiuni consecutive: ci-
 lizațiunea italo-etruscă, cea italo-e-
 lenă, cea romană și cea neolatină
 propriu zisă, adică civilizațiunea a-
 ceea care, strămutându-și focarele
 dintr’o parte într’alta a apusului,
 formulă mai întâiu, și răspândi apoi
 prin lumea întreagă cugetarea mo-
 dernă

Dacă privim avuția în monumente
 scrise, nici una de sigur din familiile
 indo-europene nu ș’a putut înghițea
 până astăzi o literatură mai imbil
 pșugată decât franzeză, italiana,
 spaniola și portugheza adunate la
 un loc. Dacă privim mulțimea iz-
 voraelor de cercetare, iată-ne din
 capul locului o nemărginită felurime
 de ramuri dialectale: culegerea numai
 prof. Papanti publicată la 1875 cu
 ocaziunea centenarului Boecaccio, re-
 produce novela a IX din *Decamerone*
 în 700 de graiuri toate deopotrivă în-
 colțite din vechia tulpină a Latini-
 lui; și apoi avem inscripțiuni, table
 cerate, palimpseste, hrisoave, glo-
 sare, interpolări vulgare presărate în
 texturi latinești și străine, apuchur
 vițioase aflate în epoca de decadență
 a latinității, cântece bisericesti con-
 cepute într’o limbă, care anunță la
 fie-care pas stadiul de zămislire al
 graiurilor actuale, și în ori-ce altă
 spotă imaginabilă de elemente in-
 directe cu ajutorul cărora vom is-
 isocodi genealogia novelor tipuri lim-
 bistice, chiar de când acestea nu erău
 încă în stare de a produce niște
 lucrări literare propriu zise. Dacă
 privim întinderea teritorială, vom
 afla într’adevăr, că la căderea Im-
 periului Romanimea încerca mari per-

deri în răsărit, pe malul drept al
 Dunării de sus și lângă țermurile
 de miază zi ale Mediteranei: însă o
 parte din aceste perderi o vedem
 despăgubită prin romanizarea gra-
 iurilor celtice din Britania, a celor
 bascice din Ispania, a celor gre-
 cești din Italia de jos, prin epitro-
 pia seculară exercitată asupra lim-
 bajului anglo-saxon: prin înțuririle
 culturale asupra albanezului și asu-
 pra neo-grecului, prin răspândirea
 jargonului arabo-italo-ispănic în toate
 schele Africei de miază-noapte și ale
 Siriei, prin enceriile încete dar pro-
 gresive ale limbii italiene în Tirol
 și în Curnia, precum și ale limbii
 române la botarele Ungariei și în
 lungul malurilor drepte ale Dunării.
 Afară de aceasta, alta enceriiri pe o
 scavă mult mai întinsă, le întâmpin-
 nām în alte țermuri și insule din
 Africa, și mai cu seamă în ținuturile
 cele desmăsurate ale Americii, de
 unde, precum observă Rapp în *Phy-
 siologie der Sprache*, graul castilian
 și cel portughez par anume desti-
 nate a juca rolul lor de universalitate
 în viitoarea zecime de veacuri,
 ast-fel încât numai prin ele, și ab-
 străgând dela existența altor gra-

luri neolatine, limba Romei să poată
 dăinui în voci. Dacă privim în fine
 întinderea culturală, vom afla cum-
 că vorba neolatină, nu numai a dat
 un mare contingent de ziceri și de
 locuțiuni celorlalte limbi literare
 de o fire cu totul diversă, ba încă,
 mai întâi prin Italieni, apoi prin
 Spanioli și Portugheji, și în cele din
 urmă prin Franceji, au devenit or-
 ganul raporturilor internaționale de
 pretutindenea. Soarele, Domnilor,
 nu apune niciodată în teritoriul
 supus intelectualicește graiului giun-
 ți noastre, și foarte nemerită este
 aplicațiunea acelu pasaj al Psal-
 mului XVIII, 5, pe care entuziasmul
 patriotic o dictează lui Duarte Nunez
 de Ljao în *Origen da lingua Portu-
 guesa*: „In tot pământul a egit ven-
 țirea lor, și până la marginea lumii
 cuvintele lor.”

(va urma)

